

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2713

av Andreas Carlson m.fl. (KD)

Polisen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om 20 000 poliser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens närvaro i brottsutsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att renodla polisens uppgifter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en effektiv avrapportering och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens tekniska arbetsverktyg och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en lokalt förankrad polis och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av uppföljning av polisorganisationen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om s.k. social impact bonds och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om internationellt samarbete och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om administrativa åtgärder mot brott för att ”gå på pengarna” och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige ska vara ett tryggt land att leva i, oavsett om man bor på landsbygden, i en stad eller i en förort. En av statens viktigaste uppgifter är att genom ett väl fungerande rättsväsen ge medborgarna trygghet.

Att förebygga brott och att ungdomar hamnar i brottsliga aktiviteter och att tidigt reagera mot, och bryta, kriminellt beteende är av största vikt. För att lyckas med detta behövs en politik med ett helhetsperspektiv på barn och ungdomar. Det behövs en stödjande familjepolitik, en bra skola, satsningar på ungas uppväxtmiljö och en offensiv kriminalpolitik.

Åren innan Allians för Sverige kom till makten 2006 hade polisen stora problem. Alliansen genomförde en stor satsning på polisen och höll också sitt vallöfte 2006 om att polisen skulle ha 20 000 poliser senast 2010. Detta var ett viktigt steg för att polisen skulle leva upp till människors befogade förväntningar.

Nu har vi en ny regering, en regering som i sin första genomförbara budgetproposition direkt skjuter i sank det som Alliansen byggt upp. Beskedet om att avskaffa målet om minst 20 000 poliser avhandlas i ett par meningar i den tusensidiga budgetpropositionen. Polisförbundet har protesterat högljutt och Kristdemokraterna delar uppfattningen att målet om 20 000 poliser bör stå kvar.

I en annan kommittémotion utvecklar vi vår syn på brottsoffer. Brottsoffers situation är central för Kristdemokraterna. Bemötande och omhändertagande av brottsoffer genom hela rättsprocessen är viktigt att förbättra.

Ny organisation

Polisen fick den 1 januari i år en helt ny organisation. Polisen var tidigare uppdelad i 21 polismyndigheter och Rikspolisstyrelsen. Dessa slås nu samman och bildar Polismyndigheten. Samtidigt blir Säkerhetspolisen en självständig myndighet.

Syftet med omorganisationen har varit att skapa en tydligare styrning och bättre förutsättningar för högre kvalitet, ökad kostnadseffektivitet, större flexibilitet och förbättrade resultat i polisens verksamhet. Uppgiftsfördelningen mellan polisen och Säkerhetspolisen förändras inte.

Kristdemokraterna välkomnar polisens nya organisation. Det är nu viktigt att organisationen sätter sig och att effektiviteten höjs. Ett av syftena med omorganisationen är att fler resurser ska finnas ”långt fram” i lokalsamhället, närmare medborgarna. Det är av största vikt att de problem som polisen brottats med nu lyfts fram och ställs tillrätta. Kristdemokraterna följer omorganisationen noga. Det är viktigt att ombildningen leder till effektivisering av verksamheten för att frigöra fler resurser exempelvis till fler synliga poliser, i synnerhet i brottsutsatta områden. Några områden nämns här där den nya organisationen måste komma till ett bättre arbetssätt.

Synliga poliser i brottsutsatta områden

Internationell forskning visar att ökad direkt patrullering i områden med hög kriminalitet fungerar brottsförebyggande. Fler synliga poliser är mycket viktigt för att ungdomsgång inte ska få känslan av att ha kontroll över vissa bostadsområden och för att öka tryggheten för övriga boende i området. Kristdemokraterna är som angetts ovan angelägna om att polisen har kvar målet att ha 20 000 poliser i organisationen. Vi följer också noga omorganisationen som syftar till att få fler poliser närmare medborgarna i lokalsamhället.

Den nya polisorganisationen gör det lättare att rikta nationella resurser till särskilt utsatta områden. Sådana förstärkningar har exempelvis genomförts i Malmö och Göteborg. Det är något som vi ser positivt på. Men det är viktigt att det finns en kontinuerlig polisiär närvaro, med synliga poliser, i brottsutsatta områden.

I polisens rapport ”Kriminella nätverk med stor påverkan i lokalsamhället” från 2014 konstaterar polisen att det finns 55 geografiska områden fördelade över 22 städer där lokala kriminella nätverk anses ha negativ påverkan på lokalsamhället. Polisen ser situationen i områdena som allvarlig. I rapporten lyfts tre områden fram som viktiga för att komma till bukt med problemen, nämligen kontinuerlig polisiär närvaro och strategiskt inriktade insatser, samverkan och kommunikation.

Kristdemokraterna vill att det ska vara fler synliga poliser i brottsutsatta områden och prioritera polisens närvaro i dessa områden, vilket stöds av forskning och den nämnda rapporten. Det bör ges regeringen tillkänna. Genom att renodla polisens arbetsuppgifter och effektivisera avrapporteringssystemet kan personella resurser användas bättre för att få fler poliser i yttre tjänst, närmare medborgarna.

Renodla polisens uppgifter

Polisens uppdrag är att minska brottsligheten och öka tryggheten i samhället. Även om tryggheten, enligt den nationella trygghetsundersökningen 2015, NTU, har ökat är polisens utredningsresultat fortfarande för dåliga. Vi har dessutom en nedåtgående trend med färre antal personupplärade brott på senare år. Polisen måste lägga fokus på kärnuppgifterna: brottsförebyggande arbete, uttryckning och utredning. Fler brott ska utredas och leda till fällande dom.

Polisen har många uppgifter som inte självklart skulle behöva utföras av polisen utan kunna övergå till andra myndigheter. Exempel på detta är att pröva ansökningar av olika slag, tillsyn av verksamheter, ge handräckning åt andra myndigheter, hantera passansökningar osv.

Vi vill renodla polisens uppgifter, t.ex. genom att pröva om vissa av polisens uppgifter kan läggas på andra myndigheter. I syfte att renodla polisens arbetsuppgifter tillsatte alliansregeringen en utredning med uppgift att se över vilka verksamheter som kan utföras av någon annan i syfte att frigöra resurser för att förstärka den centrala polisverksamheten. En delredovisning om polisens uppgifter på djurområdet skulle redovisas i ett delbetänkande i januari 2015, uppdraget i övrigt senast den 31 oktober 2015. Regeringen beslutade emellertid att lägga ned utredningen i samband med delredovisningen. Vi anser att den bör återupptas för att undersöka hur mer resurser kan frigöras för att förstärka den centrala polisverksamheten.

Avrapporteringssystemet

En viktig del i att förenkla och renodla polisens arbete och på så sätt få ut mer polisiärt arbete per enskild polisman är att komma till rätta med det omoderna avrapporteringssystemet. Det här är ingen ny fråga. Polisen skulle för några år sedan gå över till ett nytt system. Hundratals miljoner investerades i datasystemet Pust Sibel. Men detta visade sig inte fungera, utan ratades.

I stället arbetar poliser i yttre tjänst i dag fortfarande i det DOS-baserade avrapporteringssystemet RAR, vars första utgåva kom 1987. För att exemplifiera hur arbetet fungerar kan nämnas att användaren inte nyttjar datormus för att navigera i systemet, utan får sitta och trycka på pilar fram och tillbaka. Det finns heller ingen automatik när namn ska skrivas, utan en polisman kan få upprepa namnet på den misstänkte många gånger i samma anmälan, vilket kan ta lång tid.

Vi i Kristdemokraterna har gjort flera studiebesök för att sätta oss in i problemet. En polisman uttryckte vid ett besök: ”Vi behöver inte bli fler poliser, men låt oss göra vårt jobb! Jag orkar inte sitta med det här.” Polismannen hade då ägnat en hel arbetsdag åt en avrapportering som krävde arbete i olika datasystem som inte var synkade med varandra.

Brottsförebyggande rådet har studerat hur lång tid poliser i ingripandeverksamhet lägger på att avrapportera ärenden. I genomsnitt tog det en timme och sex minuter från att en patrull kom in för att avrapportera ett brottsärenden till dess att de var redo att åka ut igen. Här finns, minst sagt, förbättringspotential.

Studien, som heter Avrapportering i Ingripandeverksamhet, Rapport 2015:10, lyfter fram en rad möjligheter att effektivisera avrapporteringen:

- Förbättra det tekniska stödet
- Se till att tekniken fungerar
- Förbättra den tekniska supporten
- Skapa enhetlighet för vad fritexten i en RAR-anmälan ska innehålla
- Strukturera arbetet även i mindre omfattande ärenden
- Ge möjlighet att avrapportera i lugn och ro

I en annan Brå-rapport, Satsning på fler poliser – vad har den lett till (2013:12), framkom att en ganska liten del av resurserna gått till att förstärka Ingripandeverksamheten, och då särskilt arbetet med inledande utredningsinsatser. Brå gjorde bedömningen att tiden för att bedriva sådana insatser måste förstärkas om personuppleringen ska kunna öka.

Tid måste alltså frigöras för att poliser ska kunna ägna arbetsdagen till sådant som leder fram till en ökad personupplering. Ett område som går att effektivisera är avrapporteringen.

I en stor organisation, som polisens, kan små effektiviseringar få stor effekt. Om tidsåtgången för avrapporteringen reduceras med tio minuter per polis motsvarar det enligt en grov uppskattning årsarbetstiden för 100 poliser. En viktig prioritering för Kristdemokraterna är att få fler synliga poliser, i synnerhet i brottsutsatta områden. Den prioriteringen kan till del uppnås genom att effektivisera avrapporteringssystemet, vilket exemplet ovan visar.

Polisens tekniska arbetsverktyg

Polisen arbetar med att uppdatera de tekniska verktyg som finns till förfogande i polisens arbete. Det är ett viktigt arbete. I dag arbetar exempelvis många poliser som om smarta mobiltelefoner inte fanns. Enskilda polismän vi har träffat använder inte sällan sina egna privata telefoner, eftersom den utrustning som erbjuds från arbetsgivaren inte motsvarar de förväntningar som finns på de tekniska arbetsredskapen. Rikspolischefen har sagt att det behövs en teknisk revolution inom polisen. Även om detta kan tyckas vara en intern fråga för polisen att lösa vill Kristdemokraterna att regeringen följer upp detta. Hur använder poliserna sin arbetstid? Hur används i slutändan skattebetalarnas pengar? Detta är viktigt att följa för att vi ska kunna få ut fler lokala och synliga poliser. Detta bör ges regeringen till känna.

Ett tekniskt hjälpmedel som polisen börjat använda sig av är automatisk nummerplåtsavläsning, ANPR. Det är en kamera som monteras i polisbilen och som läser av mötande bilars registreringsnummer och larmar om bilen har körförbud, är eftersökt, stulen, oskattad, oförsäkrad eller obesiktigad etc. ANPR-kameror kan öka trafiksäkerheten. Vi tror att ANPR kan användas i fler polisbilar och utvecklas ytterligare på ett sätt som ökar polisens möjlighet att höja trafiksäkerheten och arbeta brottsförebyggande utan att den personliga integriteten kränks.

Med den nya polisorganisation som trädde ikraft vid årsskiftet blir det lättare att flytta resurser inom landet och ansvarskedjan förtydligas. Polisens arbetsmetoder behöver utvecklas när brottsligheten förändras. Modern teknik bör bli en naturlig del av verksamheten i det vardagliga polisarbetet, vilket anges ovan och när allt fler brott sker på internet. De civila utredarna med specialkompetens inom t.ex. it och miljöbrottslighet ska kunna användas på ett mer effektivt sätt.

Lokal förankring

När polisens organisation nu centraliseras är det viktigt att ständigt jobba med den lokala förankringen. Polisorganisationens syfte är att få ut mer polisiära resurser i lokalsamhället. Polisen måste finnas lokalt, känna till områden och människor, och organisationer i civilsamhället. Förtroende mellan invånare och polisen är avgörande. Det är både brottsförebyggande och underlättar brottsuppleringen.

En lokalt förankrad polis har större chans att nå framgång i utredningar som rör det mesta av den s.k. vardagsbrottsligheten, som till exempel stölder, skadegörelser och misshandel. Tanken med den lokala förankringen är att polisen ska finnas geografiskt nära människor. Polisen samverkar och samarbetar för att minska och förebygga brott tillsammans med enskilda, myndigheter och organisationer inom varje närpolisområde.

I dag arbetar för få poliser ute ”på fältet” i yttre tjänst. Detta är en brist. Det finns inga genvägar. Det behövs lokalt förankrade poliser som hinner arbeta brottsförebyggande annars går långsiktigheten i polisarbetet förlorad. Att förebygga brott måste prioriteras. Den lokala polisens syfte är ökad trygghet genom att en ökad närhet mellan polis och medborgare ger möjlighet till tidiga, snabba och förebyggande insatser. Polisen måste bli mer synlig för medborgaren. Också det är brottsförebyggande. Därför tycker Kristdemokraterna att regeringen aktivt ska följa upp hur Polismyndighetens arbete med att få ut hälften av polisens resurser till lokalpolisområdena fullföljs. Detta bör ges regeringen till känna.

Social impact bonds

Sverige har överlag utvecklats väldigt bra under de senaste åren. Sysselsättningen har stigit, människors privatekonomier har förstärkts, vi har betalat av stora delar av vår utlandsskuld och vi har lyckats förstärka välfärdens kärna – resurserna till sjukvård, utbildning, omsorg, rättssamhälle och infrastruktur – trots en utdragen internationell lågkonjunktur.

Men den positiva bilden har fläckar. I flera bostadsområden är utvecklingen betydligt svagare. Detta är en av vårt samhälles största utmaningar.

I Storbritannien finns sedan ett par år en ny modell som kallas Social impact bonds. Tanken är att förebygga brott genom samarbete mellan offentliga, privata och ideella aktörer. Systemet går ut på att den offentliga sektorn formulerar klara och tydliga målsättningar inom ett visst område, till exempel att minska antalet brott som begås av unga. Därefter får företag och organisationer erbjuda sig att genomföra projektet och nå målen.

Vi vet i dag inte exakt hur utfallet kommer att bli på de platser där Social impact bonds har testats. Men eftersom offentliga pengar bara betalas ut när målen nås så är den ekonomiska risken för skattebetalarna obetydlig. Och om målen nås är vinsten

potentiellt enorm, eftersom kostnaderna som hänger ihop med kriminalitet och utslagning är just enorma.

Risken att utsättas för brott påverkas av var man bor. I socialt utsatta områden är risken att utsättas för hot och våld påtagligt högre och där är det fler som känner sig otrygga.

Problemen är alltså lokala, och starkt kopplade till de socioekonomiska förutsättningar som gäller i närområdet. Därför torde lokalt anpassade lösningar, som Social impact bonds, vara rätt väg att gå. Större nationella satsningar riskerar att missa målet, och är dessutom betydligt dyrare.

Våra resurser är begränsade och våra problem betydande. Social impact bonds kan mycket väl vara ett sätt att möta dessa båda omständigheter. Låt Sverige bli nästa land som prövar denna nya väg. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Organiserad brottslighet

Aldrig tidigare har det svenska rättsväsendet gjort lika stora insatser mot den organiserade brottsligheten. Men de senaste årens händelser i exempelvis Göteborg och Södertälje understryker nödvändigheten i att fortsätta kampen. För att minska den organiserade brottsligheten måste nyrekryteringen till de kriminella nätverken kraftigt motverkas. Det ska finnas stöd att tillgå för den som vill lämna det kriminella livet. För att komma åt brottslighet som rör sig över gränserna behöver också rättsväsendet samarbeta internationellt. EU-samarbetet innebär stärkta möjligheter att bekämpa gränsöverskridande brottslighet.

Den grova organiserade brottsligheten innebär lidande och stor skada för både enskilda människor och företag, men också för samhället i stort. Den ökande våldsanvändningen är för närvarande ett av de största problemen kopplad till organiserad brottslighet. Våldet ökar i både omfattning och grovhet. Fler personer har lättare att ta till våld. Det är också yngre personer som brukar grovt våld. Ju högre upp i hierarkin en person befinner sig, desto mindre våld brukar de. Det kan förklaras med att de då redan bevisat sin våldskapacitet tidigare i den kriminella karriären.

Polisen gör också bedömningen att beväpningen har ökat; kriminella använder i ökad utsträckning skjutvapen. Organiserade kriminella nätverk verkar i hela landet. De senaste årens händelser i exempelvis Göteborg, Malmö och Södertälje understryker

nödvändigheten av uthålliga insatser för att bekämpa den grova organiserade brottsligheten.

Organiserad brottslighet ligger bakom huvuddelen av den gränsöverskridande brottsligheten, bland annat människohandel och narkotikasmuggling.

Alliansregeringen tog 2007 initiativ till en snabbare och ökad samverkan mellan myndigheterna. Myndigheternas samarbete ger kraft i arbetet. För att nå resultat krävs också att de brottsbekämpande myndigheterna har tillgång till effektiva arbetsmetoder och straffprocessuella tvångsmedel.

Brottsupplärning

För att polisen ska kunna utreda fler brott och få tid att synas på gator och torg har alliansregeringen gjort historiskt stora resurstillskott. Sedan 2006 har polisen fått drygt 5 miljarder i ökade resurser och vi har i dag betydligt fler poliser än tidigare, även i förhållande till befolkningen. Det finns också fler poliser i utsatta områden, vilket ger bättre möjligheter att arbeta långsiktigt och förebyggande.

Men polisens utredningsresultat är fortfarande för dåliga. Vi har dessutom en nedåtgående trend med färre antal personupplärade brott på senare år. Polisen bör lägga fokus på de kärnuppgifter som är viktigast: brottsförebyggande arbete, utryckning och utredning. Fler brott ska utredas och leda till fällande dom.

Nolltolerans mot vardagsbrottsligheten

Med vardagsbrottslighet menar man mängdbrottslighet, till exempel, stölder, inbrott, misshandel. De är brott som inte ger de stora rubrikerna men som starkt påverkar den allmänna rättstryggheten i samhället. Det är också de brott som till stor del läggs ner utan utredning, avskrivs. Mängdbrottsligheten blir inte mindre brottslig för att den är frekvent. Den skapar lika fullt stort personligt lidande och besvär för de många brottsoffer som drabbas.

Kristdemokraterna kräver nolltolerans mot all brottslighet, även den som till synes inte är lika allvarlig som tidningsrubrikernas brottslighet. För att allmänheten ska få förtroende för rättsväsendet krävs att de brott som sker också utreds och klaras upp. År

2014 var personupplklaringsprocenten för misshandel 13 procent, för bostadsinbrott fyra procent, och för butiksstölder 48 procent.

Behoven skiljer sig åt mellan landsbygden och storstad. Därför är det viktigt att hitta lösningar som fungerar överallt.

Administrativa åtgärder mot brott

Brottsbekämpning sker inte enbart av polisiära krafter. Ett nog så viktigt vapen mot brottslighet är de administrativa åtgärderna. Brottsförebyggande rådet, Brå, presenterade i juni 2015 en rapport med fokus på lagstiftning av administrativ natur och dess roll i brottsbekämpningen. Retoriskt ställs frågan om det låter som ett tandlöst vapen mot ekonomisk och organiserad brottslighet jämfört med telefonavlyssning, buggning och polisiära aktionsgrupper.

En krog som nekas tillstånd att få servera alkohol kan vara en väl ingripande åtgärd för en entreprenör som inte kan visa hur inköpet av restaurangen finansierats med hederligt intjänade medel, liksom länsstyrelsens kontroller av verksamheten eller huruvida personen i fråga är tidigare dömd för ekobrott. Lagstiftningen ställer krav på hederlighet, pålitlighet och integritet, så kallad vandelsprövning, vid tillsättning av exempelvis revisorstjänster men också vid tillsättande av tjänster för att driva taxirörelse, verksamhet med stöd och service till funktionshindrade.

Administrativa åtgärder kan alltså ses som ett komplement till de rättsliga. Genom att ”gå på pengarna” kan kriminell verksamhet motverkas.

Utredningen pekar på att man i andra europeiska länder har en livaktig diskussion om de administrativa åtgärderna mot brott, medan det i Sverige är relativt tyst om dem. Det är naturligtvis av största vikt att vi med alla tillgängliga medel, på alla nivåer, bekämpar brottslighet.

Utredningen föreslår en översyn inom ramen för ett program i tre steg:

1. Kartlägga erfarenheterna av respektive system, särskilt utifrån hur väl de synes fungera för att förebygga brott.
2. Göra en översyn av i vad mån befintliga administrativa regelsystem finns på ”rätt” problemområden och överväga behovet av förändringar och eventuella utvidgningar.

3. Finns det skäl att minska regelfloran, införa en eller flera regleringar av gemensam natur och i förlängningen minska antalet myndigheter som är involverade i regleringen?

Detta bör ges regeringen tillkänna.

Andreas Carlson (KD)

Tuve Skånberg (KD)

Sofia Damm (KD)

Mikael Oscarsson (KD)